

KONKURENTSIPOLIITIKA RAKENDAMISEGA SEOTUD MENETLUSED

EUROOPA KOMISJON

Komisjoni teatis, mis avaldatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 27 lõike 4 kohaselt juhtumi AT.39816 „Tooraineturu gaasitarned Kesk- ja Ida-Euroopas“ kohta

(2017/C 81/09)

1. Sissejuhatus

- (1) Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määruse (EÜ) nr 1/2003 (asutamislepingu artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta) ⁽¹⁾ artikli 9 kohaselt võib komisjon juhul, kui ta kavatseb vastu võtta rikkumise lõpetamist nõudva otsuse ja asjaomased ettevõtjad teevad ettepaneku võtta komisjoni esialgses hinnangus tõstatatud kahtluste kõrvaldamiseks kohustused, muuta need kohustused asjaomastele ettevõtjatele siduvaks. Sellise otsuse võib vastu võtta kindlaksmääratud ajavahemikuks ja selles sätestatakse, et komisjonil ei ole enam põhjust meetmeid võtta. Sama määruse artikli 27 lõike 4 kohaselt peab komisjon avaldama juhtumi lühikokkuvõtte ja kohustuste põhilise sisu. Komisjoni määratud tähtaja jooksul võivad huvitatud isikud esitada oma märkusi.

2. Juhtumi kokkuvõte

- (2) 22. aprillil 2015 võttis komisjon vastu vastuväited, milles käsitleti Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 102 väidetavat rikkumist ettevõtja OAO Gazprom ja ettevõtja OOO Gazprom Export (koos „Gazprom“) poolt Bulgaaria, Eesti, Tšehhi Vabariigi, Ungari, Läti, Leedu, Poola ja Slovakkia (Kesk- ja Ida-Euroopa) eelnevatel turgudel, kus tegeletakse maagaasi hulgemüügiga. Kõnealune dokument on esialgne hinnang määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 9 lõike 1 tähenduses.
- (3) Komisjoni esialgse hinnangu kohaselt on Gazpromil nende Kesk- ja Ida-Euroopa kaheksa riigi turul valitsev seisund eelnevate turgude jaoks ettenähtud gaasitarnete hulgemüügil. Komisjoni esialgne seisukoht on, et Gazprom võis vastuolus Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 102 oma valitsevat seisundit kuritarvitada.
- (4) Täpsemalt võis Gazprom olla rakendanud kuritahtlikku üldstrateegiat, kehtestades Kesk- ja Ida-Euroopa riikidega sõlmitavates tarnelepingutes territoriaalpiirangud. Need piirangud sisaldasid ekspordikeeldu, sihtkohta puudutavaid klausleid ja muid sarnaseid meetmeid, millega võidi takistada piiriüleseid gaasitarneid.
- (5) Kõnealused territoriaalsed piirangud võimaldasid Gazpromil kasutada ebaõiglast hinnapoliitikat viies liikmesriigis, nimelt Bulgaarias, Eestis, Lätis, Leedus ja Poolas, ja nõuda hulgemüüjatelt oluliselt kõrgemat hinda, kui konkureerivad Lääne-Euroopa gaasihinnad oleks olnud.
- (6) Gazprom võis oma valitsevat turuseisundit kuritarvitada ka nii, et muutis Bulgaarias maagaasiga varustamisega tegelevale eelnevale hulgemüügiturul oma gaasitarned sõltuvaks South Streami gaasijuhtme projekti investeringutest.
- (7) Komisjoni esialgses hinnangus on järeldatud, et Gazpromi tegevus võis takistada gaasitarnete vaba liikumist siseturul, vähendada gaasiturgude likviidsust ja tõhusust ning tuua kaasa maagaasi hinna tõusu.

3. Võetavate kohustuste peamine sisu

- (8) Gazprom ei nõustu komisjoni esialgse hinnanguga. Sellest hoolimata on ta teinud ettepaneku võtta määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 9 kohaselt kohustused, et komisjoni poolt konkurentsiküsimustega seonduvalt tõstatatud kahtlused kõrvaldada. Kohustuste põhipunktid on esitatud allpool.

⁽¹⁾ EÜT L 1, 4.1.2003, lk 1. 1. detsembril 2009 sai EÜ asutamislepingu artiklist 81 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 101 ja EÜ asutamislepingu artiklist 82 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 102. Vastavad artiklid on mõlemas lepingus sisult identsed. Käesolevas teatises tuleks viiteid Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 101 ja 102 käsitada vajaduse korral viidetena EÜ asutamislepingu artiklitele 81 ja 82.

- (9) Gazprom võtab kohustuse viia juba sõlmitud asjakohastesse lepingutesse sisse mitu muudatust, et kõrvaldada Kesk- ja Ida-Euroopas vabade, konkurentsivõimelise hinnaga toimuvate gaasivoogude puhul esinevad takistused.
- a) Gazprom ei kohalda Kesk- ja Ida-Euroopas sõlmitud gaasitarnete lepingute vastuolulisi sätteid ega lisa lepingutesse selliseid sätteid, millega võidakse otseselt või kaudselt keelata kliendil gaasi eksportida või edasi müüa või piirata kliendi võimalusi gaasi eksportida või edasi müüa või muudetakse see tema jaoks majanduslikult ebahuvitavaks. Gazprom kohustub edaspidi Kesk- ja Ida-Euroopas sõlmitavate gaasilepingute puhul selliseid meetmeid mitte kehtestama.
 - b) Gazprom tagab, et Bulgaarias ja Kreekas sõlmitud lepingutesse viiakse teiste lepingupoolte nõusoleku korral sisse kõik mõistlikud muudatused, mida on vaja Bulgaaria ja mõne muu ELi liikmesriigi vahelise lepingu sõlmimiseks.
 - c) Gazprom pakub oma asjakohastele Kesk- ja Ida-Euroopa klientidele võimaluse taotleda, et kõik või osa lepingulisest gaasimahust, mis tarnitakse teatavas Kesk- ja Ida-Euroopa tarnekoahas, tuleb tarnida mõnda teise tarnekohta, mida Gazprom kasutab Bulgaaria ja Balti riikide tarnete puhul. Gazprom kohustub pakkuma seda võimalust seni, kuni klient ei ole suutnud ise korraldada gaasitransporti asjaomasest lepingujärgsest tarnekoahast Bulgaariasse või Balti riikidesse.
 - d) Gazprom nõustub hinna läbivaatamise klausli lisamisega lepingutesse selliste klientide puhul, kelle lepingutes seda klauslit veel ei ole, või on nõus muutma mis tahes kehtivat hinna läbivaatamise klauslit. Gazprom võtab kohustuse anda asjaomastele klientidele võimalus algatada hindade läbivaatamine selliste lepinguliste hindade korral, mis ei kajasta muu hulgas Saksamaa, Prantsusmaa ja Itaalia piiril kehtivate hindade arengut või gaasihinna arengut Mandri-Euroopa vedelgaasibörsidel. Lepingupooltel on lepinguhindade läbivaatamisel võimalus viidata samadele konkurentsipõhiste võrdlusnäitajatele. Gazprom kohustub muutma hinnaläbivaatamised sagedamaks ja kiiremaks. Asjaomaste klientide puhul võtab Gazprom kohustuse lisada samasugused hindade läbivaatamise sätted ka tulevikus sõlmitavatesse lepingutesse.
 - e) Gazprom ei nõua Bulgaarialt South Streami projekti lõpetamise eest kahjuhüvitist. Gazprom kinnitas projekti lõpetamist.
- (10) Need kohustused peaksid komisjoni tõstatatud kahtlused kõrvaldama ning tagama vabad, konkurentsivõimelise hinnatasemega gaasivõed Kesk-Euroopas. Gazpromi takistatakse Kesk- ja Ida-Euroopa gaasiturge jaotamast ja isoleerimast konkreetsete territoriaalsete piirangutega või lepinguliste meetmetega, mille mõju on sama, mis territoriaalsetel piirangutel. Komisjon märgib, et Kesk- ja Ida-Euroopa olukord on gaasitaristu ühendatuse seisukohast paranevad ja sealsetel klientidel on võimalik piiriülelset gaasiga paremini kaubelda, kasutades selleks siis gaasi tagasimüüki (vastassuunavooge) või vahetuslepinguid. Samas ei ole Balti riikides ja Bulgaarias neid võimalusi veel piisavalt.
- (11) Kohustustega kompenseeritakse gaasivoogude puudumine Bulgaaria ja Balti riikide ning ülejäänud Kesk- ja Ida-Euroopa riikide vahel. Gazprom annab Kesk- ja Ida-Euroopa klientide võimaluse vahetustehinguteks, mis võimaldavad gaasi likviidsust Balti riikides ja Bulgaarias suurendada. Gazprom võib nõuda selle eest teenustasu, mida ta saaks tavapärase vahetustehingu korral turgudel, kus gaasitransport on kättesaadav. Selliste vahetustehingute võimalus on eriti oluline juhul, kui Balti riikides või Bulgaarias kehtivad gaasihinnad erinevad olulisel määral mujal Kesk- ja Ida-Euroopas kehtivatest hindadest.
- (12) Need kohustused peaksid hajutama komisjoni kahtlused, mis on tekkinud seoses hindadega viies liikmesriigis, kuna klientidele antakse võimalus algatada lepingu kohane hinna läbivaatamine muu hulgas juhul, kui lepinguhind kaldub kõrvale Mandri-Euroopa üldtunnustatud vedelgaasibörside hindadest. Kohustuste raames esitatakse ka selged ja põhjalikud juhised konkurentsil põhinevate Lääne-Euroopa võrdlusnäitajate järgimiseks hindade läbivaatamisel. Sellega tagatakse, et viie Kesk- ja Ida-Euroopa liikmesriigi klientidele antakse sõnaselge lepingupõhine õigus võtta lepingujärgsete hindade läbivaatamisel aluseks konkurentsipõhised ja likviidsed börsihinnad. Sõnaselge viide konkurentsivõimelistele Lääne-Euroopa võrdlusnäitajatele toob vahekohtunike jaoks esile nende olulisuse juhul, kui hinna läbivaatamise läbirääkimiste tulemusena tuleb pöörduda vahekohtusse. Kõik see tagab, et Kesk- ja Ida-Euroopa gaasihinnad ei erine edaspidi olulisel määral konkurentsipõhiste võrdlusnäitajate alusel kehtestatud hindadest.
- (13) Mis puutub Bulgaariasse, siis kõrvaldatakse kohustustega oht, et Bulgaaria osapoolt nõutaks pärast South Streami projekti lõpetamist kahjuhüvitist, sõltumata sellest, kas sellised nõuded oleksid olnud põhjendatud või mitte. Nii tagatakse, et väidetav kuritarvitamine, mis seisnes selles, et Gazprom muutis gaasitarneid sõltuvaks Bulgaarias gaasitaristusse tehtavatest investeeringutest, kaotab oma mõju.
- (14) Kohustused on täielikult avaldatud inglise keeles konkurentsi peadirektoraadi veebisaidil:

4. Kutse märkuste esitamiseks

- (15) Komisjon kavatseb turustestist lähtudes võtta vastu määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 9 lõike 1 kohase otsuse, millega kuulutatakse eespool kokkuvõtvalt esitatud ja konkurentsi peadirektoraadi veebisaidil avaldatud kohustused siduvaks.
- (16) Komisjon kutsub vastavalt määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 27 lõikele 4 huvitatud kolmandaid isikuid esitama märkusi kavandatud kohustuste kohta. Komisjon peab märkused kätte saama hiljemalt seitsme nädala jooksul pärast käesoleva dokumendi avaldamist. Huvitatud kolmandatel isikutel palutakse esitada ka mittekonfidentsiaalne versioon oma märkustest, millest igasugune teave, mida nad peavad ärisaladuseks, ja muu konfidentsiaalne teave on välja jätud ning vajaduse korral asendatud vastavalt kas mittekonfidentsiaalse kokkuvõtte või sõnaga „ärisaladus“ või „konfidentsiaalne“.
- (17) Vastuseid ja märkuseid tuleks põhjendada ning esitada asjaomased faktid. Kui avastate seoses kavandatud kohustuste mis tahes osaga probleemi, siis kutsub komisjon teid üles pakkuma välja ka võimalikku lahendust.
- (18) Märkusi võib saata komisjonile elektronposti (COMP-GREFFE-ANTITRUST@ec.europa.eu) või faksi (+32 22950128) teel või postiga järgmisel aadressil (lisada viide AT.39816 Upstream Gas Supplies in Central and Eastern Europe):

European Commission
Directorate-General for Competition
Antitrust Registry
1049 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË
